

ЗА ИЗРАЗА „ГЕЕНА ОГНЕНА”

Иво БРАТАНОВ

В различни новозаветни книги нееднократно се среща името **Геена**, използвано като символично назоваване на **ада** (вж. напр. Мат. 5: 30; 10: 28; Марк. 9: 43, 45; Лук. 12: 5; Иак. 3: 6). Понякога то се употребява в словосъчетанието **Геена огнена** (напр. в Мат. 5: 22; 18: 9). В настоящата бележка ще се дадат кратки сведения за произхода и за значението на това съществително име.

Името **Геена** принадлежи към групата на топонимите (имена, означаващи различни географски обекти – местности, области, градове, села и т. н.). То произлиза от **gē-hinnom** (Иис. Нав. 15: 8 – **Долина Еном**) или от **gēb^enēhinnom** (4 Царств. 23: 10 – **Долина на синовете на Еном**).

Еномовата долина се намира южно от Иерусалим. През нея е преминавала границата между земята на Иудиното коляно и на Вениаминовото коляно (Иис. Нав. 15: 8; 18: 16; Неем. 11: 30). В същата долина има капище на Молох, “амонитска гнусотия” (3 Царств. 11: 7; срв. 4 Царств. 16: 3), срв. “той (Ахаз – б. н. – И. Б.) кадеше в долината на Еномовите синове, и прекарваше през огън синовете си, подражавайки гнусотиите на ония народи, които Господ прогони пред лицето на Израилевите синове” (2 Парал. 28: 3) и “в долината на Еномовите синове съградиха капища Ваалу, за да прекарват през огън синовете си и дъщерите си в чест на Молоха, което аз не съм им заповядал, и на ум не ми е идвало, че те ще вършат тая гнусотия, като вкарват в грях Иуда” (Иерем. 32: 35). Най-ниската част на долината, където се извършват човешки жертвоприношения в чест на Молох, се нарича и **Тофет**, вж. “и наредиха оброчища на Тофет в долината на Еномовите синове, за да изгарят в огън синовете си и дъщерите си, което не съм заповядал и което на ум не ми е идвало (Иерем. 7: 31). Това място е наречено **Долина за убиване**, вж. “идат дни, казва Господ, когато това място не ще се вече нарича Тофет или долина на Еномовите синове, но долина за убиване” (Иерем. 19: 6).

Човешките жертвоприношения обаче са забранени, вж. “От децата си не давай за жертва на Молоха и не безчести името на твоя Бог. аз съм Господ.” (Лев. 18: 21) Затова благочестивият цар Иосия, управлявал през

640 – 609 г. пр. Хр., е осквернил Тофет, вж. “и той оскверни Тофет, що е в дола на Еномовите синове, та никоЙ да не прекарва през огън сина си и дъщеря си *в чест* на Молоха” (4 Царств. 23: 10). В долината започват да се изхвърлят трупове на хора, оставени без погребение, трупове на умрелите животни и различни други нечистотии. Въздухът там бил толкова замърсен, щото за неговото очистване горял непрекъснато огън. Преносното значение на името **Геена** е свързано или с този огън, или с огъня, изгарящ Молоховите жертви. Това значение е регистрирано в Ис. 30: 33, вж. “защото Тофет отдавна вече е уреден; той е приготвен и за царя – дълбок и широк; в кладата му има много огън и дърва; духването на Господа, като поток от сѳра, ще го запали.”

В новозаветните книги названието **Геена** вече се свързва в смислово отношение с ада. То е подходящо избрано и в отделни случаи се усилва чрез определението **огнена**. По този начин живо и картинно се описва преизподнята, символично представена чрез възможностите на езика.

Заб. При написването на настоящата бележка са използвани сведения от “Библейска археология” на проф. протопрезв. Н. Шиваров (С., Синодално издателство, 1992, с. 81) и от “Български библейски речник” (Фототипно издание. Издава ДФ 7М “График” – София, s. a., с. 146 – 147).

В-к „Църковен вестник”, год. ХСVIII, бр. 14; С., 9 – 22 юни 1997 г., с. 5, кол. 1 – 6.